

Artsen profiteren ook van DIERPROEVEN

Jaarlijks vinden in Nederland ruim 330.000 dierproeven plaats ten behoeve van medische doeleinden. Niet iedereen is daar blij mee. Hoogleraar dierenwelzijn en proefdierkunde Frauke Ohl: 'We zouden per direct kunnen stoppen met dierproeven, maar wel tegen een prijs'.

TEKST: ROBERT CROMMENTUYN

BEELD: DE BEELDREDAKTIE, EVELYNE JACQ / GETTY IMAGES

Persoonlijk vind ik het jammer dat Nederland weinig te koop loopt met wat er bereikt is voor het welzijn van proefdieren. Überhaupt is er weinig positieve publiciteit over dierproeven. Artsen zouden er ook wel eens positief over naar buiten kunnen treden. Het merendeel van de producten waar zij mee werken is tot stand gekomen met behulp van dierproeven. Om patiënten daarmee lastig te vallen gaat ver. Al is een vermelding in de bijsluiters misschien niet zo'n gek idee: "Dit product is ontwikkeld met behulp van dierproeven. De proeven zijn uitgevoerd na zorgvuldige ethische en praktische toetsing door een onafhankelijke dierexperimentencommissie." Zoiets.'

Goed geregeld

'We zouden per direct kunnen stoppen met dierproeven, maar wel tegen een prijs. Veilig-

heidseisen voor een reeks van huishoudelijke en medische producten schrijven dierproeven voor. Zonder dierproeven kunnen we het niveau van productveiligheid niet handhaven. Daarnaast is de ontwikkeling van biomedische kennis voor een deel gebaseerd op kennis die uit dierproeven is gebleken.

Nederland loopt voorop in de discussie over het welzijn van proefdieren. De wetgever schrijft strenge regels voor. Zo moet de verantwoordelijke voor dierproeven een welzijnsdagboek bijhouden. Bijvoorbeeld het gedrag van proefdieren wordt geobserveerd en op basis daarvan wordt een inschatting gemaakt van hun welzijn. De verzorgers vellen geen oordeel over de emoties van hun proefdieren, maar kunnen wel afwijkende gedragspatronen vaststellen, bijvoorbeeld als het slaap-waakritme van de dieren verstoord is. Biologisch heeft welzijn vooral te maken met aanpassing. Het individu moet zich kunnen aanpassen aan negatieve omstandigheden. Zo beschouwd is een adequate angstreactie geen welzijnsprobleem. Om een voorbeeld te geven: muizen slapen overdag. Als je dan hun ruimte binnenkomt, schrikken ze en gaan zich verstoppen. Maar dan moeten ze wel de mogelijkheid hebben om zich te verstoppen. In Nederland is dat goed geregeld.'

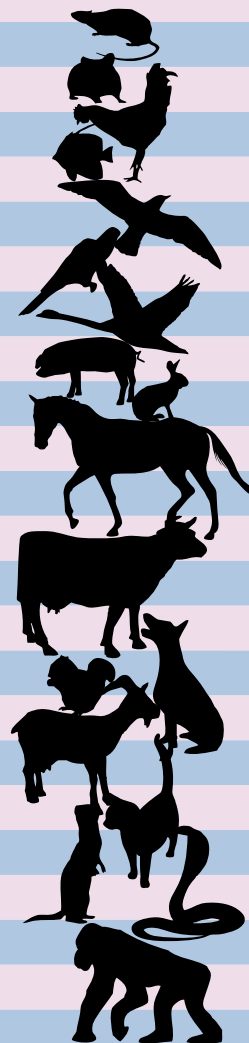
'Nederland loopt voorop in de discussie over het welzijn van proefdieren'

De feiten

Volgens het jaaroverzicht van de nieuwe Voedsel en Warenautoriteit werden er in 2009 in Nederland 592.665 dierproeven geregistreerd. Per diersoort ging het om de volgende aantallen:

Dierproeven per diersoort

muizen	279.165
ratten	140.215
kippen	85.867
vissen*	26.240
andere vogels*	14.855
varkens	12.943
cavia's	7742
konijnen	6320
schapen	4106
paarden	2994
hamsters	2794
runderen	2550
honden	1545
fretten	1284
amfibieën*	1252
andere knaagdieren*	717
oudewereldapen*	608
geiten	580
katten	296
reptielen*	274
andere vleeseters*	230
nieuwewereldapen*	47
andere zoogdieren*	41

* **Vissen:** Afrikaanse meerval, Afrikaanse barbeel, Australische paling, cycliden, driedoornige stekelbaars, diklippharder, Europese paling, fathead, forel, geelstaart, goudvis, goudwinde gup, harder, hondsviis, karper, meerval, paling, regenboogforel, rijstvis, sneep, snoekbaars, steur, tarbot, tilapia, riviervissen, tong, zebravis en zonnebaars.

Andere vogels: brandgans, bonte vliegenvanger, duif, drieteenmeeuw, drieteenstrandloper, eend, gans, gele kwikstaart, goudplevier, grasparkiet, grauwe gans, grauwe kiekendief, grutto, (wilde) kalkoen, kanarie, kanoet, kauw, kempaan, kleine zwaan, kokmeeuw, kolgans, koolmees, lepelaar, nachtzwaluw, papegaai, pimpelmees, postduif, rosse grutto, rotsstrandloper, spreeuw, stadsduif, valkparkiet, veldleeuwierik, wilde eend en zebravink.

Amfibieën: klauwkikker, Italiaanse kamsalamander, kamsalamander, luipaardkikker, pad.

Andere knaagdieren: bosmuis, Europese hamster, wilde en moerascavia, chinchilla, (Mongoolse) gerbil, katoenrat, korenwolf, noordse woelmuis en veldmuis.

Oudewereldapen: smalneusapen (Cercopithecoidea) zoals de resusaap, beermakaak, java-aap (of cynomolgus).

Reptielen: baarddagaam, leguaan, schildpad, doodsdader, (Zuid-Amerikaanse) ratelslang, cobra, Indochinese cobra, koningscobra, rode spuwende cobra, tijgerslang en de oxyuranus (inland taipan).

Andere vleeseters: gewone zeehond en nerts.

Nieuwewereldapen: breedneusapen (Ceboidea) zoals marmoset.

Andere zoogdieren: meervleermuis, mol, lama, vetstaartbuidelspitsmuis.

Geen glashelder antwoord

‘Tijdens een proef kan het dier niet reageren zoals het wil. Het is dan in een situatie waarvoor het zelf nooit zou kiezen. Dan is vooral van belang hoe langdurig en hoe heftig het ongerief is. Want ook daarin heb je gradaties. Als een dier vijf minuten in een nieuwe omgeving moet verkeren, is de impact anders dan wanneer het dier vier weken pijn moet lijden bij een artritisproef. Voor dergelijke omstandigheden zijn strenge regels. De dierexperimentencommissie oordeelt voorafgaand aan een proef over nut, noodzaak en omstandigheden. Op welzijnsgebied zijn er regels voor bijvoorbeeld analgesie, hersteltijd, frequentie van blootstelling aan de proef et cetera.

Op de vraag wat verantwoord dierhouden is, kan ik geen glashelder antwoord geven. Morele kaders zouden contextonafhankelijk moeten zijn,

maar dat zijn ze niet. Huisdieren worden anders beoordeeld dan proefdieren of ongedierte. Dieren hebben een intrinsieke waarde die losstaat van de gebruikscontext. Maar mensen handelen niet naar dit inzicht.

Je hoort mij niet zeggen dat een tegenstander van proefdiergebruik dan ook vegetariër moet zijn. Maar ik wil mensen graag aan het denken zetten. Iedereen moet voor zichzelf de consistentie van zijn denkbeelden over dieren nagaan. Feit is dat het gemakkelijk is om kritisch te zijn als de materie ver van je af staat. Als je mensen op straat eraan vraagt, is 80 procent tegen dierproeven. Als je informatie geeft, blijkt de mening te veranderen. Als mensen weten dat een dierproef een heftige allergische reactie kan voorkomen, wegen ze een muizenleven toch anders.’

Doel van het proefdieronderzoek per wettelijk omschreven categorie

wetenschappelijk onderzoek	52,8%
ontwikkeling, productie, controle of ijking van sera, vaccins, geneesmiddelen en medische of veterinaire producten	35,7%
onderzoek schadelijkheid van stoffen	6,7%
onderwijs en training	3,4%
diagnostiek	1,3%

Aantallen dierproeven voor medische doeleinden

De proeven hebben betrekking op een van de hierboven beschreven categorieën

115.028	dierproeven voor de ontwikkeling, productie, controle of ijking van geneesmiddelen voor de mens
30.166	dierproeven voor de ontwikkeling en productie van immuunsera, vaccins of andere biologische producten voor de mens
20.144	dierproeven voor het verschaffen of ontwikkelen van kennis van het menselijke of dierlijke lichaam of van handvaardigheid in het verrichten van ingrepen daarop
44	dierproeven voor het herkennen of opsporen van ziekten bij de mens
49.308	dierproeven voor een wetenschappelijke vraag over kanker bij de mens (exclusief het vaststellen van potentiële carcinogenen)
31.948	dierproeven voor een wetenschappelijke vraag over geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens
25.684	dierproeven voor een wetenschappelijke vraag over hart en vaatziekten bij de mens
59.899	dierproeven voor een wetenschappelijke vraag over andere ziekten bij de mens

*'Huisdieren
worden anders beoordeeld
dan ongedierte'*

Ongerief

De mate van welzijn wordt bij proefdieren doorgaans vertaald in het begrip 'ongerief'. Dit begrip vormt de kern van de Wet op de dierproeven (WOD) die tot doel heeft om proefdieren te beschermen. Welzijnsbewaking betekent in deze context: het voortdurend streven naar een zo laag mogelijk niveau van ongerief.

Mate van ongerief

gering-matig	66,1% (bijvoorbeeld eenmalig bloed afnemen)
matig-ernstig	31,4% (bijvoorbeeld ontwaken uit narcose)
ernstig-zeer ernstig	2,3% (bijvoorbeeld ziekten opwekken als reuma of multiple sclerose)

Na de proef

gestorven of gedood bij de proef	510.506
gedood na de proef	21.142
in leven gelaten	61.017

Bron: Zo doende 2009, Jaaroverzicht over dierproeven en proefdieren, nieuwe Voedsel en Warenautoriteit.

Acceptatie van dierproeven volgens een steekproef onder de Nederlandse bevolking (n = 876)

Voor wetenschappelijk onderzoek naar ziekten

weet niet	1%
zeer onacceptabel	7%
onacceptabel	11%
neutraal	22%
acceptabel	45%
zeer acceptabel	13%

Houding van de ondervraagden ten opzichte van dierproeven

geïnformeerd kritisch over dierproeven	31%
dierproeven als noodzakelijk kwaad	26%
anti dierproeven	15%
onverschillig over dierproeven	28%

Bron: Belevingsonderzoek Dierproeven, 2009, Intomart GfK.

Links naar websites met aanvullende informatie vindt u bij dit artikel op www.medischcontact.nl.

Wet op de dierproeven

http://wetten.overheid.nl/BWBR0003081/geldigheidsdatum_29-07-2010

**Het jaarbericht over dierproeven en proefdieren van de nieuwe
Voedsel en Warenautoriteit:**

http://www.vwa.nl/txmpub/files/?p_file_id=2001877

CODE OF PRACTICE WELZIJSBEWAKING VAN PROEFDIEREN

http://www.vet.uu.nl/nca_nl/userfiles/other/CoP_welzijnsbewaking_proefdieren.pdf